

Byrjendalæsi

Þróunarverkefni í Flataskóla

veturinn 2008-2009

Lokaskýrsla

júlí 2009

Flataskóli

Guðlaug Einarsdóttir
Sigurlaug Jónsdóttir

Efnisyfirlit

Samantekt	3
Inngangur	3
Megintilgangur þróunarverkefnisins	4
Undirbúningur og ráðgjöf.....	5
Fræðileg undirstaða þróunarverkefnis.....	5
Hljóðkerfisvitund	6
Umskráning	6
Lesfimi	6
Orðaforði	7
Lesskilningur	8
Byrjendalæsi / Þróunarstarf í Flataskóla	8
Nemendur í 1. bekk	8
Nemendur í 2. bekk	10
Umræða og niðurstöður.....	12
Heimildir	14

Samantekt

Flataskóli hefur unnið þróunarstarf um byrjendalæsi skólaárið 2008-2009.

Í Garðabæ er góð samvinna milli leik- og grunnskóla. Markmið verkefnisins var að nýta betur og markvissar þær upplýsingar sem skólanum berast þegar nemendur byrja í grunnskóla. Það er mikilvægt að nemendur fái strax nám við hæfi enda hafa rannsóknir sýnt að snemmtæk íhlutun í tengslum við lestrarnám barna hefur grundvallarþýðingu.

Viðfangsefni þróunarstarfsins var þrjúþætt. Í fyrsta lagi að skapa sameiginlega sýn þeirra kennara sem koma að lestrarkennslu byrjenda, bæði bekkjarkennara og sérkennara. Í öðru lagi fræðsla tengd læsi og lestrarkennslu sem fengin var frá Menntavísindasviði HÍ og í þriðja lagi að skipuleggja kennsluna út frá námsþörfum nemenda.

Það sem hefur áunnist er að upplýsingar sem fylgja nemendum úr leikskóla nýtast vel til að setja upp námsmarkmið fyrir þá og kennarar eru orðnir meðvitaðir um greiningargögn og aðferðir til að meta stöðu nemenda betur. Góð teymisvinna hefur skapast meðal kennara og skilar hún sér í skipulagðari kennslu.

Áfram verður unnið með byrjendalæsi þó þróunarverkefni sé lokið. Vinna þarf áfram með að bæta námsumhverfi barnanna og skapa þeim þar með námsumhverfi sem hæfir öllum nemendum.

Inngangur

Hverjum skóla er mikilvægt að laga námið sem best að þörfum einstaklingsins. Nemendur eiga rétt á viðfangsefnum sem henta námsgetu þeirra. Það er í höndum kennara að nota fjölbreyttar kennslu- og námsaðferðir til að hægt sé að taka tillit til persónulegra þarfa nemenda. Lestur og ritun lærist gegnum mikla þjálfun í að lesa og skrifa. Kjöraðstæður til að þjálfa upp þessa mikilvægu grundvallarfærni sem er undirstaða undir allt nám síðar verða þegar ungum nemendum er sköpuð aðstæða til verkefnavinnu í lestri og ritun út frá eigin áhuga og þegar þeir fást við verkefni sem þeir ráða auðveldlega við og sjá tilgang með að vinna.

Í Garðabæ er góð samvinna milli leik- og grunnskóla. Upplýsingar frá leikskóla gera kennurum grunnskólans kleift að vinna markvisst með þá námsþætti sem eru nemendum mikilvægir strax í upphafi lestrarnámsins. Mikið hefur verið fjallað um snemmtæka íhlutun sem felur í sér að hjálpa nemendum sem teljast í áhættu hvað varðar lestrarörðugleika áður en þeir hafa sjálfir leitt hugann að því að þeir þurfi að hafa meira fyrir lestrarnáminu en bekkjarfélagarnir. Aðgerðir í snemmtækri íhlutun fela í sér að þróa skimunarpróf fyrir alla

nemendur árgangsins sem síðan nýtist til að skipuleggja lestrarnám barnanna með markvissum hætti.

Nýjar rannsóknir hafa leitt í ljós að heppilegt kennslulíkan sem byggir á þriggja stiga kennsluskipulagi er til þess fallið að ná til allra nemenda í bekk. Eftir víðtæka nálgun sem felur í sér snemmtæka íhlutun og fyrirbyggjandi kennslu þurfa kennarar að bera kennsl á námsþarfir nemenda sinna og bregðast við þeim og taka síðan ákvörðun um kennslu sem best mætir þörfum hvers nemanda.

Megintilgangur þróunarverkefnisins

Megintilgangur þróunarverkefnisins í Flataskóla var að efla fjölbreytt og sveigjanleg vinnubrögð í byrjendanámi í lestri og ritun í þeim tilgangi að koma sem best til móts við námsþarfir allra nemenda.

Stefnt var að því:

- A) Að skapa sameiginleg sýn kennara yngri bekkja í Flataskóla varðandi eftirtalda þætti:
  - Að miðla þekkingu um nýjustu rannsóknir á árangursríkri lestrarkennslu.
  - Hvernig læsi þróast.
  - Hvaða forkunnáttu nemendur hafa þegar kennslan hefst.
  - Hvernig meta á forkunnáttu og framfarir einstakra nemenda.
- B) Að setja upp kennsluáðstæður sem stuðla að:
  - Einstaklingsmiðaðri kennslu í litlum námshópum. Hópar taka mið af námsþörfum einstaklinganna hverju sinni og eru breytilegir frá einu tímabili til annars eftir því hvernig náminu vindur fram.
  - Sjálfstæðri og fjölbreytilegri verkefnavinnu nemenda þegar þeir eru ekki í smærri hópunum.
- C) Að styðja foreldra í að vera virkir þátttakendur í námi barna sinna.

Undirbúningur og ráðgjöf

Fyrstu viðfangsefni verkefnisstjóra voru að finna lesefni fyrir verkefnishópinn¹, útbúa foreldrabækling, yfirlitsblað um þróun læsis og matsblöð um lestrarþróun fyrir nemendur. Foreldrabæklingi var dreift á foreldrafundi með foreldrum barna í 1. bekk sem verkefnisstjórar stóðu að í september 2008. Allt efnið sem verkefnisstjórar unnu áður en verkefnishópur tók formlega til starfa var unnið til að koma verkefninu fyrir af stað og var til endurskoðunar meðan þróunarstarfið stóð. Leitað var til Steinunnar Torfadóttur, lektors í sérkennslufræðum sem tók að sér faglega leiðsögn í verkefninu. Hún hélt námskeið ásamt Helgu Sigurmundsdóttur sérkennara í Háteigsskóla fyrir verkefnishópinn. Námskeiðið fór fram í Flataskóla í ágúst og september 2008. Á námskeiðinu var fjallað um þætti sem varða þróun læsis, mat á stöðu barna í lestri og þróun lestrar og um skipulag kennslunnar og hvernig hægt er að mæta þörfum allra nemenda. Í janúar 2009 hélt Steinunn fund með verkefnishópi þar sem hagnýt atriði í lestrarkennslu voru til umræðu. Verkefnishópur fundaði af og til með skólasjórnum meðan þróunarverkefnið stóð.

Þegar kom að því að skipuleggja lestrarnám barnanna var ákveðið að verkefnisstjórar deildu þannig með sér verkum að Guðlaug sæi um kennslu og samskipti við umsjónarkennara í 1. bekk og Sigurlaug annaðist kennslu og samstarf við umsjónarkennara í 2. bekk.

Fræðileg undirstaða þróunarverkefnis

Lestrarkennsluáætlun tók mið af bókinni Differentiated Reading Instruction: Strategies to the Primary Grade (Walpole og McKenna, 2007) en í henni er fjallað um þriggja-þrepa kennslulíkan sem gerir bekkjarkennurum kleift að mæta þörfum allra nemenda. Þrepin eru eftirfarandi:

Aðgerð 1. Allir nemendur vinna í hefðbundnu bekkjarskipulagi og að sömu verkefnum. Kennarinn undirbýr þá kennsluþætti sem hægt er að vinna með öllum bekknum. Verkefnin felast í beinni leiðsögn frá kennara og nemendur vinna verkefnin ýmist einstaklingslega eða í hópum.

Aðgerð 2. Afmarkaður tími á stundatöflu nemenda er tekinn fyrir starf í litlum hópum. Gert er ráð fyrir að allir nemendur bekkjarins séu þátttakendur í litlum námshópum, en hver hópur tekur mið af lestrargetu og námsþörfum einstaklingsins. Þannig á að vera hægt að koma til móts við námsþarfir allra. Nemendur sem þurfa miklar endurtekningar geta fengið þær meðan aðrir nemendur sem eru lengra komnir geta

---

¹ Verkefnisstjórar voru sérkennarar skólans á yngsta stigi. Í verkefnishópi voru sérkennarar ásamt umsjónarkennurum í 1. og 2. bekk. Í stýrihópi voru auk sérkennara skólastjóri og deildarstjóri yngra stigs. Nákvæm verkaskipting kom fram í verkefnisáætlun bls. 6 (ágúst 2008).

tekist á við ný viðfangsefni. Samsetning nemendahópa tekur breytingum eftir þeim framförum sem nemendur taka.

Aðgerð 3. Ef nemandi nær ekki framförum gegnum vinnuna á 1. og 2. þrepi þarf að útbúa nákvæmari námsáætlun fyrir hann til að vinna eftir. Kennslan getur farið fram inni í bekk eða utan ef það er mat sérkennarans að það sé besta úrræðið fyrir nemandann.

Þeir þættir sem sífellt þarf að hafa í huga í kennslunni eru: hljóðkerfisvitund, umskráning, lesfimi, orðaforði, hlustunar- og lesskilningur auk þess sem nemendur eru gerðir meðvitaðir um eigin námsaðferðir. Auk bókar sem nefnd var í upphafi þessa kafla var við skipulag kennslunnar einnig stuðst við bækurnar Differentiated Literacy Centers (Southall, 2007) og What really Matters in Fluency (Allington, 2009) við skipulag kennslunnar.

Hljóðkerfisvitund

Með hljóðkerfisvitund er átt við að barn geri sér grein fyrir að tungumálið hefur ákveðið form og það skiptir ekki bara máli hvað er sagt heldur hvernig það er sagt. Barnið lærir um hljóðfræðilega uppbyggingu talaðs orðs og fer að geta talað um aðgerðir tengdar hljóðkerfi tungumálsins. Barnið lærir að orð er samsett úr röð hljóða og skynjar hljóðræna uppbyggingu þeirra. Í leikskólanum er markvisst unnið að því að efla hljóðkerfisvitund barnanna. Í 1. bekk er unnið áfram að því að efla hljóðkerfisvitund út frá athugunum og mati á stöðu hvers nemanda. Hljóðavitund heldur áfram að þroskast samhliða lestrarnámi.

***Umskráning*²**

Hljóðavitund hefur áhrif á framvindu lestrarnámsins og mikilvægt að kennsla í byrjendalestri byggi á nákvæmri vinnu með tengsl bókstafs og hljóðs.

***Lesfimi*³:**

Lesfimi felur í sér að nemendur þjálfist í þekkingu bókstafa hljóða og umskráningu, bæði í lestri og ritun. Þeir ná að lesa samfelldan texta og skiptir máli að kennari sjái til þess að hver nemandi hafi lestexta sem hæfi getustigi hans. Finna þarf réttar aðferðir sem gagnast nemandanum til að ná framförum.

---

² Umskráning (decoding) felur í sér að lesandinn breytir stafarunum (sjónrænum orðum) í hljóðarunur (huglæg orð), nær að lesa upphátt eða í huganum til þess að skilja það sem stendur (Höien og Lundberg, 2000). Slök færni í umskráningu (decoding deficit) hefur áhrif á lestrarnákvæmni og leshraða og getur truflað lesskilning (Snowling, 2000).

³ Lesfimi (reading fluency) felur í sér hraðan, nákvæman og liðlegan lestur með réttum áherslum sem aftur gefur nemendum möguleika á að beina athygli að lesskilningi (Wolf og O'Brien, 2001). Sjálfvirkni (automaticity) tengist flóknu samspili margra mismunandi undirþátta sem þurfa að vinna saman að úrvinnslu lesturs þar sem lesandinn nær að þekkja stafi, atkvæði eða heil orð á skjótan hátt og tengja við merkingu og framburð orðanna. (Tønnessen, 1999). Sjálfvirkni er undirstaða þess að lesfimi náist (Wolf og O'Brian, 2001).

Til að tryggja að lesfimi náist strax á fyrstu stigum lestrarnámsins er mikilvægt að kennarinn sé nemendum sínum fyrirmynd í því hvað liðlegur lestur er. Það gerist þegar:

- kennari les vikulega í sögustund þar sem nemendur fylgjast með í texta
- kennari les upphátt fyrir nemanda upp úr lesefni hans
- kennari les fyrir nemanda, báðir fylgjast með í textanum og renna fingri eftir þeim orðum sem lesin eru hverjun sinni
- kennari skipuleggur kennslustundir fyrir nemendur í lesfimi

Mikilvægur liður í að byggja upp lesfimi er endurlestur nemenda sjálfra. Slíkur lestur verður þegar:

- nemendur endurlesa eftir að hafa hlustað á kennara lesa textann
- nemendur endurlesa í kór, allur bekkurinn eða nokkrir nemendur saman
- tveir nemendur skiptast á að lesa og endurlesa
- nemandi endurles efni sem búið var að lesa áður
- nemandi endurles og æfir upp lestur ákveðins texta sem hann á að flytja / lesa fyrir bekkjarfélagi.

Orðaforði⁴

Þjálfun orðaforða felur í sér að hjálpa nemendum að finna aðferðir sem gagnast þeim til að byggja upp orðaforða og lesskilning.

Á fyrstu stigum lestrarnámsins eru oftast þrír hópar á svipuðu róli hvað varðar verkefni í hljóðkerfisvitund, hljóðlestri og orðaforða / orðaskoðun. Fjölbreytt viðfangsefni til að byggja upp orð og flokka orð veita nemendum tækifæri til að þróa þekkingu sína á orðum og hvernig hljóðkeðjur mynda orð tungumálsins.

Orðavinnusvæði byggir á fjórum viðfangsefnum í orðaskoðun:

- tengsl bókstafs og hljóðs
- sérhljóðamynstur (rím- og orðafjölskyldur)
- algeng orð / sjónrænn orðaforði
- samtengd orð og forskeyti, miðskeyti eða viðskeyti.

Í orðavinnu fást nemendur við að:

---

⁴ Orðaforði (vocabulary) byggir á fyrri reynslu barnsins og þeirri aðferð sem barnið nýtir sér (lexical representation) til að safna upplýsingum (sjónrænum og heyrnrænum) um töluð eða rituð orð. Í lestrarúrvinnslu er mikilvægt að geta nýtt þessar upplýsingar. Barnið þarf annars vegar að hafa rétta sjónræna og heyrnræna mynd af orðinu og hins vegar að vita merkingu orðanna (semantic information). Þessar upplýsingar þarf barnið að geyma í minninu, tengja við innra orðasafn sitt og ná að sækja þær aftur við munnlega eða skriflega frásögn (Stackhouse og Wells, 2002).

- skoða og staðfesta hvað orð í texta eiga sameiginlegt og hvað er ólíkt með þeim (sbr. hljóð, stafsetning, merking). Verkefni geta verið að finna orð sem byrja eins, orð sem ríma, orð sem enda eins, orða sem hefa sömu merkingu eða hvernig orð breytast ef eitt hljóð/stafur fer burt úr orðinu.
- vinna verkefni einstaklingslega, í paravinnu eða hópvinnu sem byggir á vinnuaðferðum sem kenndar eru í litlu námshópnum.
- finna og þjálfra algeng stafsetningamynstur og finna ný orð sem innihalda sömu stafasambönd.
- nota aðferðir sem byggja á fjölskynja vinnubrögðum til að auka sjónrænan orðaforða.

Lesskilningur

Lesskilningur er háður þeirri lestrarfærni sem einstaklingurinn býr yfir. Nemendur sem eiga erfitt með að lesa ná sjaldnar að vinna verkefni sem byggja á lesskilningi. Nauðsynlegt er að byggja upp frá fyrstu stigum lestrarnámsins aðferðir sem gagnast öllum nemendum við að efla færni sína í hlustunarskilningi og lesskilningi. Það þarf að byrja strax í 1. bekk að vinna með hlustunarskilninginn og bæta síðan inn í kennsluáðstæður barnanna verkefnum sem efla lesskilning eftir því sem lestrarfærni eykst.

Nemendur þurfa að vinna með verkefni sem:

- hægt er að tengja eigin reynslu og setja í samhengi við eigin hugsun og gildismat.
- kenna þeim að spyrja spurninga til að auka virkni við lestur og efla lesskilning.
- kenna þeim að endursegja og draga saman.
- kenna þeim að meta og skera úr/álykta um mikilvægi.

Byrjendalæsi / Þróunarstarf í Flataskóla

Nemendur í 1. bekk voru í tveimur bekkjardeildum. Þróunarstarfið fólst í því að umsjónarkennarar og sérkennari unnu með nemendahópnum 6 kennslustundir á viku eða þrisvar sinnum tvær kennslustundir í senn. Strax að hausti var þeim upplýsingum safnað saman sem voru til staðar um nemendur. Niðurstöður Hljóm lágu fyrir frá leikskólum, niðurstöður skimunarprófs talmeinafræðings sem lagt var fyrir á leikskóla, upplýsingar frá foreldrum (m.a. varðandi lestur og áhuga á lestri), niðurstöður Tove Krogh prófs sem lagt var fyrir í september. Sérkennari kannaði stöðu nemenda varðandi lestur strax að hausti. Þessum upplýsingum var öllum safnað saman og nemendum skipt í 3 færnimiðaða hópa út frá framangreindum niðurstöðum. Fæst börn voru í slakasta hópnum og flest í miðjuhópnum.

Stafainnlögn var á föstudögum hjá báðum bekkjum. Mánudaga, þriðjudaga og miðvikudaga voru fyrstu tvær kennslustundir helgaðar byrjendalæsi. Bekkjarkennararnir tveir og sérkennari unnu með hópunum þannig að á þremur dögum fóru hóparnir einn hring, þ.e. voru einn dag (2 stundir) hjá hverjum kennara. Fyrri tíminn fór í „Markvissa málörvun“, misþung verkefni fyrir hópana. Seinni kennslustundin fór í að vinna lestrartengd verkefni við hæfi hvers nemanda. Hópunum þremur var skipt í tvennt, annar hópurinn var í stýrðri vinnu kennara á meðan hinn hópurinn vann meira sjálfstætt ef verkefni leyfðu. Eftir hálfan tíma var skipt, sá hópur sem var með kennara vann sjálfstætt og öfugt. Fyrstu vikurnar fóru í að kenna vinnubrögð, að kenna nemendum að vera í nokkuð sjálfstýrðum hópi. Að vinna sjálfstætt reyndist sumum nemendum í fyrsta bekk erfitt, en vonir standa til þess að þegar börnin koma í 2. bekk verði þau orðin þjálfaðri og þá gangi slíkar hópskiptingar betur.

<p>1. Hópur. Börn sem voru vel stödd í hljóðkerfisvitund, örugg í forhljóðagreiningu, þekktu stafina og komin vel af stað með lestur.</p>	<p>Unnið áfram í tengslum við stafainnlögn. Vinna með verkefni sem styrkja hljóðkerfisvitund, hugtök, orðaförða og lesskilning.</p>
<p>2. Hópur. Börn sem voru á réttu róli í hljóðkerfisvitund og þekktu marga stafi, en voru varla farin að tengja. Tilbúin til lestrarnáms.</p>	<p>Unnið áfram í tengslum við stafainnlögn. Vinna með verkefni sem styrkja hljóðkerfisvitund, tengsl bókstafs og hljóðs, hugtök og orðaförða. Unnið með sundurgreiningu og samtengingu hljóða í orðum.</p>
<p>3. Hópur. Börn sem mældust með slaka hljóðkerfisvitund og þekktu fáa stafi.</p>	<p>Unnið ítarlegar í tengslum við stafainnlögn. Vinna með verkefni sem styrkja hljóðkerfisvitund, lögð áhersla á endurtekningu og upprifjun. Byrjað að vinna með sundurgreiningu og samtengingu hljóða í orðum í tengslum við þá stafi sem kenndir höfðu verið.</p>

Eftir áramót voru allir hópar prófaðir m.t.t. stafapekkingar og lesturs. Endurraðað var í hópana, nokkrir færðust upp um hóp, aðrir færðust niður, en stærsti hluti barnanna var áfram í

sama hóp. Þessar litlu breytingar styðja það að með þeim upplýsingum sem voru til staðar í september var nokkuð góð vitneskja til um hvern nemanda til þess að geta raðað rétt í hópana. Þær breytingar urðu á kennslu hópanna að bekkjarkennarar sáu um hóp eitt og tvö en sérkennari um hóp þrjú fram á vor. Bekkjarkennararnir skiptu hópum eitt og tvö á milli sín vikulega. Unnið var áfram með sömu markmið og á haustönn, en bætt við verkefnum eftir því sem hópunum fór fram.

Kennurum fannst hvert barn fá meira út úr kennslustundunum þegar þeim var raðað í færnimiðaða hópa. Meira svigrúm var til þess að koma til móts við þarfir hvers barns.

Nemendur í 2. bekk voru í tveimur bekkjardeildum. Þróunarstarfið fólst í því að umsjónarkennarar og sérkennari unnu með nemendahópnum 6 kennslustundir á viku eða þrisvar sinnum tvær kennslustundir í senn. Sérkennari prófaði allan nemendahópinn í september og út frá þeim niðurstöðum og öðrum upplýsingum sem til voru um nemendur skiptu kennarar nemendum í sex vinnuhópa eftir lestrarfærni. Hver kennari hafði tvo umsjónarhópa og í kennslustundunum unnu þeir annars vegar á sjálfstæðum verkefnastöðvum og hins vegar í kennarastýrðum verkefnum í litlu námshópunum. Í litlu nemendahópunum var lögð áhersla á að kenna nemendum vinnubrögð sem nýttust þeim í sjálfstæðri verkefnavinnu. Septembarmánuður var nýttur til að endurmeta lestrargetu nemenda eftir sumarleyfið. Þeim var síðan skipt upp í námshópa.

Námstími fyrstu námslotu náði frá byrjun október og fram í byrjun desember 2008. Kennarar skiptu vinnunni þannig í hópunum að annar umsjónarkennarinn kenndi námshópum eitt og þrjú meðan hinn kenndi námshópum tvö og fjögur. Sérkennari annaðist kennslu slökustu nemenda.

<p>1. Hópur Átta nemendur. Góðir og öruggir lesarar sem lásu 108-150 atkv. á mín.</p>	<p>Verkefni sem þjálfa upp lestrarlag og áheyrilegan upplestur. Verkefni sem stuðla að því að nýta lestrargetu í ýmsum tilgangi. Sækja sér upplýsingar í mismunandi texta / efla lesskilning.</p>
<p>2. Hópur. Sex nemendur sem lásu 57 - 95 atkvæði á mín. og eru komnir vel af stað.</p>	<p>Þjálfa lesfimi, lestrarlag, upplestur og lesskilning.</p>

3. Hópur. Fimm nemendur sem lásu 32 - 86 atkvæði á mín. Höfðu tök á hljóðrænni umskráningu en þurftu að þjálfra lesfimi og lesskilning	Vinna með lesfimi, hugtök / orðaforða, lesskilning og hljóðkerfisvitund.
4. Hópur. Fjórir nemendur sem lásu 50 – 88 atkvæði á mínútu en lásu margar villur í texta.	Verkefni sem styrkja hljóðavitund og lesfimi. Kenna nemendum aðferðir við að leiðrétta villur.
5. Hópur. Fjórir nemendur sem lásu 30 – 40 atkvæði á mín.	Verkefni sem styrkja tengsl bókstafs og hljóðs, hljóðkerfisvitund og úrvinnsluáðferðir/ sbr. hljóðaðferð og lesfimi.
6. Hópur. Fimm nemendur sem ekki voru hraðaprófaðir.	Byrjendahópur. Stafainnlögn, verkefni sem styrkja stafabekkingu, hljóðkerfisvitund og að sundurgreina og samtengja hljóð í orðum.

Við endurmat í desember 2008 var endurreiðað í hópum. Slakasti nemandinn í lestrarhópi 3 færðist yfir í lestrarhóp 5, en þrjú nemendur úr hópi 5 færðust í lestrarhóp 4. Einnig var endurreiðað innan hópum 1 – 4. Við endurröðunina fengu umsjónarkennarar námshópa með líkari námþarfir en fyrir jóla. Þannig gafst þeim tækifæri til að leggja kennsluna upp með svipuðum áherslum fyrir allan nemendahópinn. Sérkennari vann áfram með börnunum í námshópum fimm og sex.

Námshópar 1 og 2. Þrettán nemendur	Unnið með lesskilningsverkefni, lestrarlag og fjölþætt lestrar- og ritunarverkefni.
Námshópar 3 og 4. Ellefu nemendur.	Unnið með lesskilning, lestrarnákvæmni og lesfimi.
Námshópar 5 og 6. Sjö / níu nemendur. Tveir nemendanna með slaka getu í íslensku voru að hluta til með í námshópnum en nutu einnig aðstoðar utan hópanna hjá kennara sem annast íslenskukennslu erlendra barna.	Unnið með grunnfærni, lesfimi og hlustunar- og lesskilning.

Umræða og niðurstöður

Þróunarverkefnið fór vel af stað. Það var samhljóða álit allra sem sátu fræðslufundi faglegra ráðgjafa að þarna væri á ferðinni nálgun sem kennararnir vildu hafa til hliðsjónar í lestrarkennslunni. Auk þess sem þeir fjölluðu um þriggja þrepa kennslulíkanið sem áður var nefnt og byggt er á niðurstöðum úr nýjum lestrarrannsóknnum kynntu þær til sögunnar mikilvæga þætti í lestrarþróun og gögn til að greina lestrargetu einstakra barna.

Það er mikilvægt að kennarar sem taka við byrjendum í lestri séu faglega meðvitaðir um fræðilega undirstöðuþætti sem lestrarkennslan byggir á. Reynsla okkar sýnir að þegar sameiginleg sýn hefur skapast hjá kennurum strax við upphaf náms í grunnskóla gengur betur að skipuleggja gott námsumhverfi. Þróunarverkefni í byrjendalæsi sem fer af stað þegar nemendur hafa verið eitt til tvö ár í formlegu lestrarnámi veldur því að allar breytingar ganga hægar fyrir sig. Það skapast hugsanlega af því að nemendur og kennarar eru þegar orðnir vanir ákveðnum vinnubrögðum.

Áhugaverðir þættir í kennslufyrirkomulaginu byggja á því að skapa námsumhverfi þar sem allir nemendur geta unnið að verkefnum við hæfi og þar sem kennarinn nær að sinna einstaklingsþörfum nemenda sinna.

Undanfarinn áratug hefur náðst að þróa markvissa og skipulagða vinnu í tengslum við flutning barna úr leikskóla yfir í grunnskóla í Garðabæ. Sú skimunarvinna sem fer fram í leikskóla skilar sér nú vel inn í grunnskólana og nýtist sífellt betur við skipulagningu námsins og þá sér í lagi lestrarkennslunnar. Í þessu þróunarvefni höfum við notið góðs af faglegum og góðum vinnubrögðum í leikskólanum og þau flýttu fyrir skipulagningu skólastarfs í upphafi haustannar. Í hverjum árgangi eru alltaf örfáir nemendur sem koma til með að þurfa sértæka kennslu til að verða læs. Einnig eru nokkur börn sem þurfa sértæk úrræði ef ekki er rétt staðið að kennslunni í upphafi. Í gegnum verkefnavinnuna í vetur sáum við hvað mestar framfarir hjá þessum jaðarhópi. Okkur finnst mikilvægt að sjá að í þessum hópi eru nemendur sem náðust það vel af stað í lestri að þau þurfa síður að upplifa erfiðleika í lestrarnáminu. Við sjáum hvað snemmtæka íhlutunin er mikilvæg.

Okkar framtíðarsýn er að í Garðabæ náist að þróa þessi vinnubrögð og styrkja þannig að þau nái til sem flestra. Þegar skóla gefst tækifæri til þess að vinna þróunarstarf af þessum toga fer af stað ferli sem eflir faglega færni kennara og styrk og öryggi til að skipuleggja árangursríkt námsumhverfi.

Eins og áður hefur komið fram er mikilvægt að sameiginleg sýn bekkjarkennara og sérkennara á faglegum þáttum lestrarkennslunnar séu til staðar. Þegar náðst hefur að þróa aðferðir til að meta lestrargetu og námsþarfir nemendanna er mikilvægt að ná að þróa áfram

kennsluaðstæður á sem fjölbreytilegastan hátt. Styrkleikar okkar eftir þróunarvinnuna í vetur liggja í því að við höfum öðlast góða færni til að meta námsstöðu nemenda og okkur hefur tekist vel til með að skipta nemendum upp í litlar námseiningar þar sem allir nemendur fá tilboð um nám við hæfi. Framtíðarsýn okkar er að við viljum ná að þróa kennsluaðstæður og námstilboð nemendanna betur. Í vetur hefur tekist nokkuð vel til að stýra litlum námshópum í umsjón kennara en nú þarf að huga vel að því hvernig hægt er að yfirfæra verkefni sem kennari hefur lagt inn með nemendum yfir í sjálfstæða verkefnavinnu á vinnustöðvum. Þegar við lítum yfir farinn veg finnst okkur eins og við höfum náð að ýta bátnum úr vör en siglingin er rétt að hefjast.

Flataskóli

Í júlí 2009

Sigurlaug Jónsdóttir og Guðlaug Einarsdóttir

Heimildir

Allington, R. L. (2009). *What Really Matters in FLUENCY*. Boston: Allyn and Bacon.

Höien, T. og Lundberg, I. (2000). *Dyslexia from theory to intervention*. Dordrecht NL: Kluwer Academic Publisher.

Snowling, M. (2000). *Dyslexia*. Oxford: Blackwell

Southall, M. (2007). *Differentiated Literacy Centers*. New York: Scholastic.

Stackhouse, J. Og Wells, B. (2002). *Childresn's speech and litteracy difficulties 2, identification and intervention*. London: WHURR.

Walpole, S og McKenna, M. C. (2007). *Differentiated Reading instruction*. New York: The Guilford Press.

Wolf, M og O'Brien, B. (2001). Theory and good practice. Í Fawett (ritstjóri). *Dyslexia* (bls. 217-222). London: WHURR: